

OPONENTSKÝ POSUDOK K HABILITAČNEJ PRÁCI

Autor práce: **PhDr. Martin Švikruha, PhD.**

Téma práce: **Funkčnosť malých obcí v Slovenskej republike v kontexte vybraných determinantov a charakteristík**

Pracovisko: **Katedra politických vied, Fakulta sociálnych vied, UCM v Trnave**

Habilitačné konanie v odbore: **Verejná politika a verejná správa**

Oponent: **prof. Ing. Ivana Butoracová Šindleryová, PhD.**

Predložená habilitačná práca predstavuje dokument v rozsahu úctyhodných 214 strán. Autor pristupuje k náhľadu na problematiku funkčnosti malých obcí komplexne a v snahe o zohľadnenie rázu týchto územných celkov z pohľadu vybraných determinantov a charakteristík identifikuje špecifiká ich postavenia v územnom členení Slovenskej republiky v zmysle funkčnosti, hospodárnosti a vôbec efektívnosti ich existencie. Ako sám autor v úvode habilitačnej práce tvrdí, aktuálna štruktúra jednotiek miestnej územnej samosprávy demonštruje diferencie medzi jednotlivými obcami na Slovensku, ktorých počet sa v jednotlivých veľkostných kategóriách výrazne líši. Avšak i napriek tomu všetky samosprávy na miestnej úrovni disponujú rovnakými kompetenciami, z čoho následne pramenia rôznorodé problémy bližšie identifikované vo výskumno-analytickej časti práce.

Je nesporne zřejmé, že súčasný stav sídelnej štruktúry v zmysle fragmentácie obcí a ich „funkčnosti“ je nie úplne vyhovujúci, a to z rôznych uhlov pohľadu. Odborná verejnosť má tendenciu nielen sa k tomuto presvedčeniu prikláňať, ale priam preukázateľne verifikovať fenomén tzv. (ne)funkčnosti malých obcí na Slovensku z pohľadu ich schopnosti reálne plniť svoje zákonné povinnosti, schopnosti vykonávať efektívnu samosprávu a tiež schopnosti poskytovať základné verejné služby pre svojich obyvateľov. Autor realizuje skúmanie funkčnosti malých obcí v dvoch kľúčových rovinách, na jednej strane sa zameriava na skúmanie funkčnosti malých obcí z hľadiska populačnej veľkosti obce a na strane druhej sa zameriava na funkčnosť malých obcí v regionálnej rovine. Na základe identifikácie aktuálneho stavu bádania a sumarizácie teoretických východísk pre skúmanú vednú oblasť ako aj integráciou relevantne preukázateľných faktov sa pokúša predostrieť koncepciu opatrení smerujúcich ku skvalitneniu ich fungovania. Hlavným cieľom predkladanej habilitačnej práce tak je: „na základe analýzy, podľa definovaných kritérií skúmania vo dvoch veľkostných skupinách malých obcí v SR a v krajskej perspektíve, navrhnuť súbor relevantných opatrení za účelom skvalitnenia súčasného stavu ich fungovania“. Definovaný dominantný cieľ habilitačnej práce a vlastného skúmania postupne naplňa prostredníctvom parciálnych stanovených cieľov vrátane logickej previazanosti k definovaným výskumným predpokladom.

Z pohľadu metodologického postupu je predložený materiál koncepčne jednotný, nadväznosť jednotlivých častí habilitačnej práce je nesporne logická a predpokladateľná, autor volí cestu detailnej deskripcie a náhľadu na problematiku, vlastné závery potvrdzuje komentármi doposiaľ zverejnených štúdií. Oceňujem snahu autora o precíznosť a presné pojmoslovie identifikované v niektorých častiach práce priam až v učebnicovej terminologickej rovine,

avšak predpokladám, že sa jedná o snahu interpretovať uvádzané pojmoslovie relevantne voči konceptu vlastného skúmania, hoci na úkor rozsahu textu úvodnej, tzv. „prehľadovej“ časti práce (vymedzenie pojmov). Ako sám autor v práci tvrdí, metodologický postup skúmania je zrejmý: v prvotnej fáze autor determinuje pojmy „malá obec“ a „funkčnosť obce“ pre účely vlastného skúmania, následne stanovuje kritéria pre výskum malých obcí a ich funkčnosti, identifikuje zároveň tieto kritéria i vo vzťahu k indikátoru populačnej veľkosti týchto obcí a ich regionálnej príslušnosti predkladanej práce. Práve tu sa autor snaží o identifikáciu problému funkčnosti obce vo vzťahu k týmto kritériám a determinantom a vymedzuje súbor parciálnych odporúčaní (opatrení) za účelom skvalitnenia súčasného stavu fungovania malých obcí na Slovensku v zmysle ich „sfunkčnenia“ v systémovej rovine. Či tieto opatrenia je možné ukotviť v praxi a implementovať v rámci súčasnej legislatívy ako aj charakteru územnej samosprávy ostáva veľkým otáznikom – ostatne ako u mnohých výskumov a sumarizačných vedeckých prác venovaných tejto téme. Len pre ilustráciu, výraznou nápodou je nahliadnutie na obrázok č. 1 na strane 58 – veľkostná štruktúra obcí Slovenskej republiky z pohľadu počtu obyvateľov prezentuje „enormnosť“ takejto zmeny a jej zásah nielen do štruktúry geografického (vysoko fragmentovaného) a z výraznej časti aj historicky exponovaného usporiadania v krajine, ale vôbec do schémy riadenia samosprávy ako takej. Okrem iného zároveň nemožno zabúdať ani na kultúru spoločnosti a spôsob fungovania územnosprávnych jednotiek. Všetky tieto indikátory smerujú k otázke, ktorú sám autor kladie ako potenciálne otvorenú pre ďalšie skúmanie – je možné navrhované riešenia nielen koncepcne zahrnúť do implementačných politík, ale zároveň primäť cieľové publikum a verejnosť k ich akceptovaniu? Budú tieto opatrenia postačujúcim riešením, respektíve, boli by postačujúcim riešením? Tu sa otvára široký priestor pre akademickú, politicko-právnu ale aj sociologickú diskusiu.

Autorovi práce nekladím priame otázky, materiál, ktorý mi bol predložený v podobe habilitačnej práce je vskutku logický štruktúrou a komplexný svojím obsahom. Otvorila by som však priestor na diskusiu ku komparáciám, ktoré autor v texte viackrát uvádza – napríklad s krajinami ako Dánsko, Poľsko, Švédsko, Česká republika – v zmysle týchto variácií možných riešení sa javia byť z pohľadu histórie kultúrou a zároveň geografiou Slovensku najbližšie práve krajiny V4. Z Vášho uhla pohľadu, existuje model niektorej európskej krajiny, ktorý by v zmysle riešenia popisovaných problémov fragmentácie a funkčnosti malých obcí bol v Slovenskej republike akceptovateľným riešením?

*Celkovo hodnotím prácu ako napĺňajúcu očakávania kladené na tento typ prác, reflektujúcu minimálne výhrady spomínané v predchádzajúcom texte. O osobnosti autora a jeho pôsobení v odbore z môjho pohľadu hlbšie diskutovať nie je potrebné, jeho vedecko-pedagogická charakteristika vypovedá o jeho schopnostiach a potenciáli. Na základe vyššie uvedeného **odporúčam**, aby po úspešnom habilitačnom konaní bol podaný návrh na udelenie vedecko – pedagogického titulu “docent” v odbore Verejná politika a verejná správa”.*

V Prešove dňa 20.12.2022